

Kristdemokraterna Vilhelmina

Budgetberättelse 2025

Vilhelmina kommuns ekonomi fortsätter vara hårt ansträngd och omvärldsfaktorerna gör inte det hela bättre.

Skenande kostnader för el, fjärrvärme, mat, drivmedel och annat, kombinerat med ett fortsatt defekt utjämningsystem och att staten inte följer finansieringsprinciper resulterar i att den finansiering för de kommunala funktionerna som du som medborgare är van vid inte längre finns varvid drastiska åtgärder står för dörren. Att i detta även försöka bibehålla en attraktionskraft för att vända, eller åtminstone bromsa, befolkningsminskningen som sker, och som även drabbar kommunen i minskade skatteintäkter, kommer att vara en väldigt svår uppgift.

I denna ekonomiska verklighet försöker vi skapa en hållbar budget för kommunen utifrån de mandat som våra väljare har gett oss. Men det kommer att krävas omfattande och kännbara åtgärder för att ha en möjlighet att nå mål och en acceptabel ekonomi utifrån faktiska medel.

Vi vill med detta vara ytterst tydliga mot oss medborgare.

Det som nu kommer att ske är att lagstiftad samhällsservice och annan högt värderad kommunalt stöttad verksamhet ställs mot varandra.

Ska vi ha kvar gymnasieskolan i nuvarande omfattning, eller ska vi ha kvar stödet och/eller lokalerna till idrottsföreningar i samma omfattning?

Ska vi ha kvar stöd till kulturföreningar samtidigt som vi kraftig skär ner vården av vuxna?

Ska vi ha en turistbyrå i dagens bemärkelse, eller ska vi ha ett fortsatt stöd till folketshus?

Ska kraftig försämrad lagstiftad verksamhet eller rent av icke följande av lag prioriteras före eller efter att vi bibehåller frivilliga åtaganden som bidrag till folketshus?

Det är denna typ av målkonflikter som kommer att uppstå och vars beslut vi kommer att behöva fatta, där effekterna för du, ni, oss alla - kommer att bli påtagliga.

En analys av budgetberedningens förslag pekar på en del systemfel i både interna och externa system. Dels har vi dom ovan beskrivna systemfelen på nationell nivå, där kommunen årligen förlorar minst 30 miljoner kronor löpande, en siffra som kanske kan vara den dubbla om man räknar in effekterna av den felaktigt använda finansieringsprincipen. Ibland kan man fundera om vi ens erhåller adekvata medel för att utföra det vi har ålagda oss som kommun, med en acceptabel nivå av kvalitet.

Internt i kommunens budgetarbete finns det även systemfel kopplade till dom tekniska ramarna. Budgeten för ett år i detta system innebär att merparten av verksamheternas kostnader ligger i de så kallade tekniska ramarna. Övriga medel är så kallad prioriteringsmedel, och utgör de valalternativ politikerna har att prioritera olika delar av verksamheternas begäran av medel. Av dessa två områden så är det enbart prioriteringarna som politiken har insikt i vad det faktiskt innebär och vad dessa innehåller. Vi har ytterst begränsad insikt i vad den tekniska ramen innehåller och därigenom även väldigt begränsad insikt i alternativa besparingar andra än att inte bifalla begärda prioriteringar. Detta är ett systemfel som börjar få allt större påverkan på möjligheten till ett adekvat budgetarbete givet den kärva ekonomiska situationen kommunen befinner sig i.

Tydligt dock är att de medel vi har inte räcker till den totala verksamheten som bedrivs idag. Budgetberedningens förslag innebär långtgående besparingar på lagstiftade verksamhet så som ordinarie verksamhet i samliga grundskolor, minskad finansiering av fjällskolor, kraftigt reducerad finansiering av förskolor - något som troligen resulterar i nedläggning av förskolorna Norrskenet och Tranan. Besparingar sker även på vuxenvård, hemtjänst, hembergsskolan och arbetsmarknadsenheten.

I budgetberedningen ligger också en föreslagen besparing på finansieringen av södra Lapplands gymnasieförbund, vilket skulle resultera i en finansiering som inte täcker den så omtalade transportinriktningen. Här behöver det även nämnas att det faktiska beslutet kring nedläggning faktiskt är taget av direktionen för södra Lapplands gymnasium, trots att det ännu inte står klart huruvida huvudmannen, Vilhelmina kommun, är beredd att finansiera inriktningen. Detta då vi inte fastslagit budget för 2025 ännu.

Detta känns skevt, och även om gymnasieförbundet har egna budgetprocesser att ta hänsyn till så känns det främmande att de fattar dessa besluten före budgetbeslutet. En lösning, som kan komma att krävas, är att den tekniska ramen ändras för att tydligt peka på en över tid fortsatt finansiering av gymnasieskolan i dess nuvarande utformning.

Detta kräver dock att ungefär 11 miljoner kronor i finansiering överförs från andra verksamheter eller funktioner. En summa som inte går att osthyvla sig fram till då vi är nära nog nere på benen med dagens hyvel. Vi kommer att behöva helt upphöra med vissa saker, i alla fall finansieringsmässigt från kommunen. Till detta skall även nämnas att en besparing på gymnasieskolan inte går att fullt ut generera inom ett budgetår från beslut då kommunen har fortsatt ansvar för elever som påbörjat utbildningen.

Utifrån den analys som vi kristdemokrater gjorde efter valet 2022 så såg vi att vi har ett kraftigt mandat att verka för att bevara de skolor och utbildningar som finns i kommunen, för att försöka upprätthålla en för våra invånare fortsatt god samhällsservice.

Givet detta mandat så har Kristdemokraterna Vilhelmina valt att föreslå följande revideringar utifrån budgetberedningens förslag:

Fullt ut prioritera Södra Lapplands Gymnasieförbund för budgetåret 2025. Här kommer vi även att återkomma i politiska diskussioner med övriga partier i vilhelminapolitiken för att titta på en ramförändring så att förbundet redan innan dom går in i sin egen budgetprocess har tydliga besked om faktisk finansiering, så vi kan undvika prematura nedläggningsbesked i framtiden.

Vidare så prioriterar vi förskolorna fullt ut i budgetförslaget för 2025. Våra väljares mandat pekar tydligt på att ett bevarande av den decentraliserade service som vi fortfarande har kvar är vad våra väljare vill. Därför vill vi med detta undvika en annars ytterst trolig nedläggning av förskolorna Norrskenet och Tranan.

Slutligen har vi lagt in en investering på 1 miljon kronor för en förändrad återvinningscentral som med teknik gör det möjligt att utöka tillgängligheten till återvinningscentralen, och med tiden förhoppningsvis samtliga återvinningscentraler.

För att verkställa detta kommer det dock att krävas en del drastiska åtgärder inom de icke lagstiftade områdena som kommunen driver eller stödjer.

Dels förslår vi att överskottsmålet reduceras till nära nog noll samtidigt som skatten höjs med 50öre. Detta krävs för att vi ska säkerställa finansieringen för de ovanstående delarna.

Vidare så föreslås ett system för kostnadsreducering av frivilliga verksamheter. Detta kommer att vara en tuff utmaning för många idrotts-, sport- och fritidsföreningar men är ett försök att reducera kommunens kostnader utan att helt avveckla förutsättningarna för dessa verksamheter. Till detta så föreslås även en reduktion av stödet till kulturföreningar som kommunen årligen betalar ut.

Slutligen föreslås en reduktion av kommunikationsfunktionen och en kraftig reduktion av turistbyrån, något som kommer att kräva långtgående anpassningar av turistbyråns uppdrag och även metoder för att uppfylla detta.

Sammanfattningsvis så föreslår vi att bibehållen verksamhet av förskolor och gymnasieskola som finansieras via dels skattehöjning och tämligen kraftiga åtgärder inom den frivilliga verksamheten.

Vilhelminas Kristdemokrater ser denna utveckling som en fortsatt nedåtgående spiral där dåliga förutsättningar föder destruktiva beslut som i nästa steg ger ytterligare försämrade förutsättningar.

Det som vi tycker är anmärkningsvärt är att vi åker nedåt i denna spiral... under tystnad.

Vi har tidigare under åren drivit ärenden för att skapa debatt, både internt men främst externt. Vi har drivit budgetförslag kopplat till utjämningsystemet, något som resulterade i en nyttig intern och till viss del extern debatt även om vi fick ta en del hugg i meningsutbytet.

Välkommet är att flertalet av våra lokala politiker börjar nu landa i hur pass mycket dessa systemeffekter påverkar oss.

Vidare så föreslog vi att kommunen skulle bereda förutsättningarna att stämma staten, något som definitivt torde ha skapat rubriker att nyttja för att sända ett S.O.S. Här fick vi dock i ansiktet att vi skulle skämma ut oss, frågan är om vi inte skämmer ut oss mer nu när vi inför medborgarna kommer med ytterst negativa besparingsåtgärder, utan att ett ord nämnts tidigare. Varken mot våra medborgare eller mot våra riksdagspolitiker.

Inom kort kommer vi dock att fortsätta kämpa för att få Vilhelmina kommun att höja rösten, för er skull, genom fler kontroversiella förslag. Allt för att få upp diskussionen på nationell nivå och i fullt strålkastarljus. Detta krävs då viljan att genomföra kraftiga åtgärder gynnande svaga kommuner men belastande väljartäta kommuner och/eller stat är tämligen sval på riksnivån, enligt vår bedömning oavsett parti.

Vår bild är att Vilhelminapolitiken kommer trots det allvarliga ekonomiska läget att fortsätta kämpa för att behålla och stärka vår attraktionskraft, nu och i framtid, och förhoppningsvis slåss som vildar för ni medborgares skull.